

Wat moet de Kerk aanvangen met daders van seksueel misbruik in een pastorale relatie?

NR. 39 | WEEKKRANT | 29 SEPTEMBER 2010 | JAARGANG 71 | WWW.KERKENLEVEN.BE

Tot waardigheid geroepen

Wat is goede zorg? „Oprecht zijn, mensen graag zien en aanvoelen”

- ▶ Hulpbehoevende en zorgverlener moeten zich tot elkaar 'verwaardigen'
- ▶ Ook mensen met dementie hebben pastorale noden

Lieve WOUTERS

Wat doe je met een oudere persoon die alle voeding en vocht weigert? Ga je in op het voorstel om voedsel toe te dienen via een sonde, of laat je hem of haar zachtjes uitdoven? Wat is goede zorg in zo'n situatie? Dat de waardigheid van de hulpbehoevende én hulpverlener op de eerste plaats moeten komen, staat als een paal boven water. Dit in de praktijk omzetten is echter niet altijd vanzelfsprekend. In het boek *Zorg aan zet* geven ethicus Linus Vanlaere en Chris Gastmans, ethisch adviseur van Zorgnet Vlaanderen, aanzetten tot ethisch denken in de zorg voor ouderen.

Ze vertrekken daarbij van alledaagse situaties in de omgang met ouderen: wassen, seksualiteit en intimiteit, voeding. De zorgverlening vergelijken ze met de regel van *pièce touchée* in een schaakspel: eenmaal lijfelijk aangeraakt, laat de ander je niet meer los. Tussen hulpbehoevende en zorgverlener ontstaat een relatie, die moet leiden tot een herstel of ondersteuning van de menselijke waardigheid.

Intussen probeert Geert Ballegeer hun bevindingen dagelijks waar te maken als pastorale animator in rvt Sint-Jozef in Deinze. Het voormalige rusthuis van de zusters Maricolen telt vijf afdelingen van telkens een dertigtal bewoners, waaronder een afdeling voor dementerende bejaarden. Ballegeers werkterrein beperkt zich niet tot één afdeling, maar de mensen met dementie liggen hem het meest na aan het hart. Met hen werken noemt hij zijn roeping.

„Allereerst moeten we voorzichtig zijn om mensen te bestempelen als 'dement', meent Ballegeer. „Soms worden mensen afgeschreven als dement nog vóór de nodige tests werden afge-



Geert Ballegeer (midden): „Bij mensen met dementie kan geen timemanagement gelden zoals elders.” © Kristof Ghyselinck

nomen. Dan doe je hen onrecht aan.” Ballegeer zal je nooit horen praten over 'de dementen'. „Dan herleid je mensen tot hun ziekte. Iedere mens is altijd nieuw en anders en je moet hem dus ook benaderen als een unieke persoon.”

„Je mag alle dagen liedjes zingen en bewegen, als je geen aandacht hebt voor hun innerlijke leven, respecteer je mensen niet ten volle”

Als het echt niet meer gaat, moeten mensen leren loslaten en worden ze zorgafhankelijk. „Goede zorg betekent voor mij: oprecht zijn, mensen graag zien en ook aanvoelen, zodat je op voorhand weet welke situaties je moet ver-

mijden en er zo weinig mogelijk frustraties ontstaan. Ethiek in de zorg betekent dat je jezelf als zorgverlener in vraag stelt.”

Niet toevallig geven Vanlaere en Gastmans in hun boek *Zorg aan zet* het voorbeeld van sondevoeding. Maaltijden vormen geregeld een probleem voor dementerende bejaarden. Mogen ze die overslaan? Enerzijds wil je hun keuzevrijheid respecteren, anderzijds denk je aan hun gezondheid. „Er is een tussenweg tussen 'geen honger, bord weg' en dwingen tot eten. Zo kun je bijvoorbeeld na een kwartiertje nog eens proberen. Ook de wasbeurt geeft wel eens problemen. Ook hier heeft dwingen geen zin. Zorg op maat bieden, is het antwoord. Dat is niet makkelijk, zeker niet bij een tekort aan personeel. Op een afdeling voor mensen met dementie kan echter niet hetzelfde timemanagement gelden als elders. Dan krijg je on-

tevreden en onrustige bewoners, waardoor de werklust alleen maar toeneemt.”

Het moeilijkst vallen Geert Ballegeer de bezoeken aan mensen in diepe dementie, die in het geheel niet meer reageren. „Het is echter niet aan ons om te beslissen wanneer een situatie niet meer menswaardig is. Ook zo iemand kun je respect betuigen door je aanwezigheid.”

Als pastorale animator doet Ballegeer net hetzelfde werk als de andere animatoren: wandelingen maken (met de rolstoel), soep koken, muziek- en bewegingsactiviteiten leiden, bezoeken brengen op de kamer of in het ziekenhuis, een brug zijn naar de familie. Daarbij heeft hij echter bijzondere aandacht voor de pastorale noden van de bewoners.

„Je mag alle dagen liedjes zingen en bewegen, als je geen aandacht hebt voor hun innerlijke

leven, respecteer je mensen niet ten volle. Sinds kort hebben we maandelijks een eucharistieviering voor de bewoners met dementie. In de kapel weerklinkt klokkengelui. Ook wierook helpt om mensen in de juiste sfeer te brengen. Wie dat wil, kan een kaarsje branden. We delen de communie uit. Sommige mensen formuleren spontaan een gebed, velen vrouwen de handen. Daarvan zie je dat ze betrokken zijn bij de viering, iets wat in een reguliere dienst zelden het geval is. Daar krijgen ze dan ook boze blikken toegeworpen omdat ze niet stil zijn. Hier kunnen ze ondanks al hun beperkingen toch nog in aanraking komen met God. Echt prachtig.”

Linus Vanlaere & Chris Gastmans, *Zorg aan zet*, Davidsfonds, Leuven, 2010, 180 blz., 22,50 euro, ISBN 978 90 5826 743 6.